

**Controversiarum Inter Principes Cathedras Divi Thomæ
Doctoris Angelici, Et Scoti Doctoris Svbtilis**

Stümmel, Friedrich

Coloniæ Agrippinæ, 1680

Quæst. III. Resolvitur quæstio principalis, & doctrina Scotistarum amplius
firmatur argumentis ex SS. Trinitatis mysterio petitis, ac quàm valenter
iisdem respondeatur, ad trutinam revocatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84332)

QUAESTIO TERTIA.

In qua speciatim

Resolvitur Quaestio principalis, ubi Doctrina Scotistarum amplius firmatur argumentis ex SS. Trinitatis Mystério petitis, & quam valenter iisdem respondeatur, ad trutinam revocatur.

S U M M A R I U M.

1. Doctrina Scoti Concilio Lateranensi consentanea. n. 112.
2. Effugium occluditur & argumento ad hominem Advers. constringuntur. ibid. & n. 113.
3. In Patre non esse aliquid & aliquid, in quo sensu verum, in quo sensu falsum. n. 114.
4. Respondens non consonat Concilijs. ibid.
5. Productum esse & non esse, item Unitas & Trinitas qui fundent in Divinis contradictoria. n. 115.
6. Vekeni responsum n. 116. annullatur. n. 117. & seqq.
7. Hi termini in Deo una, tres & cetera, cur nequeant accipi negativè solum. ibid.
8. Essentia Divina ex suo conceptu est essentialiter singularis. ibid.
9. Essentiam esse Essentiam, & tres Personas, & tres Personas esse tres Personas & simul unam Essentiam non abolet sed inducit vim contradictoriorum in Divinis. n. 118.
10. Hieronymus Fasolus cur ad partes Scoti sua doctrina in hoc puncto relicta transferit. ibid.
11. Cur sola secunda Persona in Trinitate Verbum dicatur, tertia autem cur Spiritus sanctus & non Verbum. n. 119. & seqq.
12. Novum Vekeni responsum iteratè infringitur. n. 120.
13. Ratio Verbi Divini in quo consistat. ibid. & n. 124.
14. Eo tali modo esse principium & non eo tali modo esse principium, tam contradictorium est, quam absolute esse principium & non esse principium. n. 122.
15. Ultimum tandem effugium etiam pessundatur. n. 124.
16. Non potest discrimen processionum accipi à terminis distinctis, nisi actualitas processionum etiam referatur ad processionem ipsam in principijs, & cur? ibid.
17. Processiones divinae perperam ad nostros detorqueantur conceptus, & qui id contingat in sententia Adversar. ibid.
18. Verbum terminat unionem hypostaticam immediate in Personalitate, in Natura mediatè & quasi secundariò identicè & denominativè. n. 125. 127. & seqq.
19. Unde nata sit illa maxima: quæ sunt eadem inter se, sunt eadem uni tertio, & qui inducatur ad hoc quod entitati uni & eidem repugnent duo contradictoria. n. 127.
20. Concilium Lateranense particulam exceptivam præter scilicet præter Paternitatem à Patre productam, esse in Filio aliquid insuper improductum, arguit aliquam non identitatem. n. 128.
21. Divinitas non terminat immediate unionem Naturæ humanæ, & quare? n. 130.
22. Si omnes tres Personæ assumerent eandem humanitatem, dicerentur unus homo, & cur? ibid.
23. Cur de facto non dicantur Pater & Spiritus sanctus Incarnati? ibid.

III **S**coti Argumenta præcæteris operosius evacuare conatus est P. Veken d. 6. à n. 8. cap. 2. per 3. capita usque ad n. 19. quid ad singula respondeat, exactè producemus. Ubi præmitto generatim quod vulgare illud responsum omnibus argumentis accommodatum, nimirum non esse concedendas propositiones contradictorias in Deo realiter, sed in ordine ad nostros conceptus, seu ratione nostrâ, nam termini, ut inquit, intellectus & voluntas, quibus dictæ propositiones constant, per distinctionem rationis, quam involvunt, contradictionem impediunt, nec obstat, si ad prædictas propositiones addantur particulae à parte rei, dummodo ex parte rei significatæ addantur. Quidquid

enim à parte rei & independenter à nostro intellectu processionibus illis convenit, est capax distinctionis per rationem & per consequens contradictoriorum, quæ illum consequitur. Quod si prædictæ particulae reflectantur supra ipsam propositionem, ejusque sensum merè entitativum ac realem designent, excluso sensu formali in distinctione per rationem fundato, tunc propositionem interiment, negatis terminis, ex quibus intrinsecè constat. Hoc inquam, fundamentum & responsum vulgare quod supra innuimus n. 9. etsi satis refutatum sit quæst. 2. per extensum, hic gratia materiæ occurrentis funditus annihilatur. Sic

A S S E R T I O

Falsum est, quod in Divinis à parte rei secundum principia Adversariorum una tantum pars contradictoriorum subsistat & evanescat altera, cui æque ac alteri veritas in objecto extra animam contenta fundamentum dedit, proinde ad componenda in Deo contradictoria absolute requiritur distinctio alia, quam sit distinctio rationis, & hoc sive loquamur de Deo, & contradictorias formemus per terminos simplices & præcisive acceptos, sive per plurium simplicium syllabum & constructionem talem propositionum, quibus subiectum adæquatè significatum exprimat secundum nexum omnium in eo indivisibiliter existentium, suntque tales propositiones æquè contradictoriæ, ac aliæ per simplices terminos constructæ.

Conclusio Scotistarum stabilitur argumentis ex ipso SS. Trinitatis Mysterio & Incarnationis Dominicæ petitis, & quam valenter iisdem respondeatur, ad trutinam revocatur.

§. I.

Primum Argumentum, assumitur ex Definitione Concilii Lateranensis, ut mox in corpore & Articulo fidei, Patrem communicare Filio Essentiam, non Personam.

112
Innocen-
tius III.

Innocentius III. in Concilio Lateranensi contra Ioachimum Abbatem approbavit, omnibusque credendum proposuit propositionem Petri Lombardi: *Essentia seu Natura Divina non est generans, neque genita, nec procedens; sed est Pater qui generat, & Filius qui gignitur, & Spiritus sanctus qui procedit*, ita videre est in Cap. *Damnatus*, de summa Trinit. ergo Essentia seu Natura Divina aliquo modo à Personis differt à parte rei. Deinde de fide sunt hæc propositiones: *Pater à parte rei communicat Filio Essentiam, non communicat Personam*. Ergo in Patre est aliquid à parte rei, quod Pater communicat, & aliquid quod non communicat, ergo aliqua distinctio.

Evasio
argumēti
inferius
manet
præclusa.

Ad hæc respondendum, inquit, quod istæ propositiones sint veræ in terminis quibus constant, atque à contradictione servari per distinctionem rationis, quàm termini *Essentia & Persona* involvunt, atq; in hoc sensu verum est, quod *Essentia Divina non est generans, nec genita sed generans vel genita Persona accedit*, quod verba personalia adiectivis æquivalent, unde in huiusmodi propositionibus applicando supplementum substantivi [de quo mox infra n. 116.] tollitur contradictio. In eodem quoque sensu ad secundum vult Patrem per solam rationem, in aliquid communicatum, & aliquid non communicatum distingui, in sensu verò purè reali, seu entitativo non est in Patre aliquid & aliquid, sed unum & idem, quod simul est *communicata Essentia & non communicata Persona*.

Quantum ad primum, quia multas & perplexas responsiones excogitarunt ad hanc Concilii Lateranensis auctoritatem, instituiamus Tomi 2.

parte 2. propriam Controversiam, suâ amplitudine dignam, estque Controversia in ordine Contror. rum 2na: hæc, quod nihil prorsus ad argumentum responsum sit, quantum opus est ad Assertionis probationem, ostendimus, & quia illud cursim solum à Respondente assertur, illud solidius reddo & propono in ipsis Concilii verbis, quod ita habet Cap. *Damnatus* de SS. Trinitate, *quod una quedam summa res est* ---- *qua veraciter & Pater, & Filius & Spiritus sanctus* ---- & idem in Deo solummodo est Trinitas, non quaternitas, quia qualibet earum Personarum est illares scilicet substantia seu Natura Divina ---- & illares non est generans, neque genita, neque procedens, sed est Pater, qui generat, & Filius qui gignitur, & Spiritus sanctus qui procedit &c. En juxta Concilium Res quæ est substantia seu Natura Divina non est generans, neq; genita, & iterum juxta idem Concilium, Pater est, qui generat, sed res, quæ est substantia & Pater est una indivisibilis entitas, nam, inquit, qualibet earum Personarum est illa res: ergo juxta mentem Concilii dicuntur de illa duo contradictoria, nempe generare & non generare, generari & non generari &c. hæc autem à Concilio admitti independentè ab omni intellectu cogitante & distinctione rationis, ac proinde frivolum perflugium esse ad rationem nostram & fundamentum supra explicatū, quo & secunda pars Assertionis, quod contradictoriæ de Deo, sive per simplices terminos formetur sive per plurium syllabū, quibus subiectū adæquatè exprimat, sintq; æquè contradictoriæ probatur manifestè cum Rosner d. 1. de Deo art. 3: ad hominem & ex propriis respondentis principiis.

Is c. 3.

Concilium
Lateranense.

Perflugium
frivolum.

Argumentum ad hominem efficaciter destruit doctrinam oppositam.

Is c. 3. n. X. & sparsim ibi ex *Granado*, *Didaco Ruiz*, aliique tenet nos independentem à conceptibus nostris, omnique distinctione rationis seclusa posse loqui de Deo per hos & similes terminos: *res seu entitas, quæ est Essentia, realitas, quæ est Essentia, relatio, res, quæ est intellectus. Natura, substantia, Ens illud, quod est omnipotentia &c.* atqui Concilium expressè dicit primò quælibet earum Personarum est illa res, scilicet substantia seu Natura. Secundò expressè dicit: & illa res, quæ est substantia, non est generans, neque genita, neque procedens; ergo hinc ex mente opponentium & respondentis Concilium loquitur de re independentem ab omni cogitatione & distinctione rationis, quod res, quæ est substantia, non generet, quia utitur illis ipsis Verbis, quibus secundum illos significatur res independentem ab omni distinctione rationis, consequenter ex mente Concilii juxta *Vekenum* independentem ab omni distinctione rationis, quod res, quæ est substantia, non generet, propositio vera est, ergo altera huic contradictoria, juxta *Adversarios*, cum non admittant contradictoria ante distinctionem rationis, falsa erit, alterutra siquidem ex inevitabili lege contradictoriorum falsa sit, necesse est, proinde coguntur conformiter ad suam doctrinam *Adversantes* admittere hanc priori, quæ vera est, contradictoriè oppositam, nempe res, quæ est substantia generat, falsam esse, ex quo deducitur consequenter, nolint velint, ut quod ab sit, vel contradicant Concilio, vel cognoscant perfigium suum frivolum esse & nullum, alterutram sequelam ostendo: juxta Concilium supra in verbis clarissimis veraciter qualibet earum Personarum est illa res, & iterum res illa summa, quæ est substantia, est veraciter Pater, qui generat, statim autem verum vidimus, quod res, quæ est substantia, non generat: ergo habemus ad mentem Concilii duas contradictorias de eadem re realiter indivisibili independentem juxta respondentium principia ab omni operatione intellectus, de eadem re, inquam, nemo siquidem inficias ibit, ubi est vera & propria generatio, illam provenire ab aliqua re, quæ verè & propriè generat, & eadem res est, quæ non generat: ergo contradictoria de eadem re seu entitate indivisibili in Deo, ergo cum Concilio contradicere nolint, altera sequela stabit, quod distinctio rationis hic exulet à contradictoriis, & ita cadit responsum *Vekeni*.

113 Ex his, licet dati responsi nullitas abundè sit explorata, id ipsum tamen magis perspicuum fiet, si alia, quæ ibi sacra synodus ulterius assert, adjungas supradictis, nempe, licet igitur, inquit, alius sit Pater, alius Filius, alius Spiritus sanctus, non tamen aliud, sed id quod est Pater, est Filius, est Spiritus sanctus idem omnino, ut secundum orthodoxam & Catholicam fidem consubstantiales esse credantur, & infra: Patet ergo, quod sine diminutione Filius nascendo substantiam Patri accipit, & sic eadem res est Pater & Filius, nec non & Spiritus sanctus ab utroque procedens. Hæc namque, certissimum est, à Concilio tan-

quam vera proponi independentem ab nostris conceptibus & distinctione rationis, ac in sensu reali intelligenda esse: ergo in eodem sensu intelligendum erit, quando ibidem dicit, & illa res non est generans, neque genita, nec procedens, uti & hujus contradictorium: res illa est veraciter Pater, qui generat. Si adhuc dixerit *Vekenus*, quod nomen Pater accipiat dependentem à distinctione rationis, revera ligatis pedibus manibusque incidet in absurditates, quas supra q. 2. art. 2. à n. 99. usque ad n. 102. inde resultare deduximus, nec unquam poterit dare rationem, quare in eodem sensu, seu dependentem à ratione non dicatur loqui, quando dicit, & ideo in Deo solummodo est Trinitas, non quaternitas, vel si hic in hoc sensu non loquatur, ergo nec ibi, & certæ hæ rationes mihi solæ videntur sufficientissimæ ad confringendam doctrinam *Adversariorum*, & ad comminuenda singula responsa *Vekeni* frustra ab aliis arbitrario studio excogitata, cum enim quoad rem ipsam, contradictoriorum istum evadere non possunt, ab ipsa re deviant, & in modis significandi & concipiendi & loquendi de rebus doctrinæ suæ portum constituunt. Pergamus tamen ad alia, quæ l. c. & *Tract. 1. de Dei simplicitate*, disp. 6. ad nostra respondet Argumenta.

Quantum ad secundum, quod in sensu purè reali seu entitativo, non est in Patre aliquid & aliquid realiter diversum, sed realiter unum & idem, nemo est, qui inficiatur, omnes statemur in Patre non esse distincta realiter, adeoque in hoc sensu non esse aliquid & aliquid, concedere autem in sensu reali & entitativo, consequenter à parte rei independentem à nostro intellectu cogitante, quod ibi sit unum & idem, quod simul, id est per realem identitatem sit, communicata Essentia, & non communicata Persona, absque omni non identitate ex natura rei præcisiva non est explicabile, quia talis non identitas præcisiva ex natura rei, seu distinctio formalis, quæ idem sunt, in hoc formalissimè consistit, quod uni reali indivisibili à parte rei & independentem à nostris cogitationibus convenienter prædicata, quæ alioquin videntur contradictoria, & de facto in creaturis essent contradictoria, quia unum & idem esse communicatam Essentiam & non communicatam Personam æquivalenter continet hæc contradictoria, esse communicatum & non esse communicatum, ut in re dubitari non possit, quin illa non identitas ex natura rei præcisiva detur in qualibet Persona inter Essentiam communicatam, & Relationem seu Personam non communicatam, ac proinde in hoc sensu, ubi in statu reali obtinetur affirmatio & negatio, dubitari nec debeat, ibi esse aliquid communicatum, quod sit Essentia, & aliquid non communicatum, quod est Personalitas, consequenter in hoc sano & Catholico sensu esse aliquid & aliquid. Quod autem *Veken* in hujusmodi difficultatibus toties quoties recurrit

114

In Deo esse aliquid & aliud quid Catholicè tenetur quo sensu verum sit.

Tractat. Prelim. R. P. Stumelii.

F 2

ad

ad distinctiones rationis, jam liquet non esse perfugium sat firmum, ubi disputatur de contradictoriis ejusdem de aliquo non solum secundum diversas rationes de re conceptas, sed secundum rem ipsam realiter & entitative spectatam. Unde quando respondens agebat supra in sensu purè reali non esse in Patre aliquid & aliquid, sed unum & idem quod simul est Essentia communicata & non communicata Persona &c. aperte contradicit PP. & CC. nam Concil. Florent. vel saltem Ioannes Theologus in Concil. Florent. sess. 18. ait: *Substantia communicatur Personis, Personalitates nullo modo communicantur*: quæ indubiè sunt contradictoria, ille dicit econtra non dari in Deo contradictoria. Ioannes Theologus dicit ibidem, & Pater suam Personam nequaquam Filio communicat, cum tamen ejus substantia & Natura communicabilis est. & ipsum Concilium in literis Unionis ait: *Omnia quæ Patris sunt, ipse Pater Unigenito Filio suo gignendo dedit, præter esse Patrem*. Et Concil. Lateran. Cap. Damnamus: *Filius sine*

ulla diminutione substantiam Patris accipit, non tamen Paternitatem, ex quibus perspicue eliciuntur hæ propositiones: substantia & Natura Patris est communicabilis, Persona Patris seu Paternitas non est communicabilis. Ille istas expresse negat esse veras in sensu se tenente à parte rei, Concilia significant expresse, quod non communicetur Filio Patrem esse, id est, non communicari personalitatem Patris, ille in sensu indicante, quid à parte rei fiat, iudicat illud non fieri modo contradictorio, sed ita distingui Patrem in aliquid communicatum & aliquid non communicatum per solam rationem, ac si diceret, Patrem à parte rei in eo differre à Filio, in quo cum Filio intrinsece non differt, quia differt in non communicata Paternitate, quæ est formalissimè idem, & æque latè patet, quàm Essentia communicata, in qua non differt: sane non video quomodo hæc subsistunt, & in modo loquendi Concilii concordent, imò cum propria sua doctrina, quam asseremus mox infra n. 128.

cum doctrina adversariorum.

§. II.

Alia Scotistarum Argumenta petita ab Unitate Essentiae & Trinitate Personarum, à productum esse, & non esse productum in Divinis, & quid ad illa respondeatur.

115 **S**ecundò arguunt Scotistæ: Essentia Divina à parte rei est tantum una; Persona autem non tantum una, sed tres. Item Divina Essentia est à parte rei communis seu communicabilis omnibus Personis, Relatio verò non. Præterea independentè à nostro intellectu intellectio Filii est improducta; Relatio autem Filii est producta, hæ omnes sunt propositiones contradictoriae & utrinque veræ, ideoque distinctionem aliquam eas verificantem requirunt, sed non sunt veræ in sensu tantum formali per rationem, verum etiam in sensu entitativo & reali: ergo etiam in hoc sensu aliquam terminorum differentiam postulat; quæ cum nequeat esse rationis, quippe quæ in solo sensu formali per rationem habet locum, relinquatur ut

sit formalis à parte rei, vel ut alii volunt, virtualis à parte rei. Totum hoc Argumentum ex Scotistis de promptum admittit, illasque propositiones esse contradictorias & esse veras, ac earum veritatem denique per aliquam distinctionem salvandas, sed, inquit, non nisi per distinctionem rationis, quam involvunt non solum hi termini *Essentia, intellectus, Relatio*, qui ponuntur ex parte subiecti; sed etiam alii; *una, tres, communis, improducta*, quos dictæ propositiones adferunt ex parte prædicati, nam hi postremi termini id rationis involvunt, quod abstrahant & præscindant ab hoc illove subiecto, de quo verificantur, quod est signum, quod præcisi-vam mediante ratione importent significationem.

Data Responsio diluitur, & Scotistarum Argumenta suffulciuntur.

116 **E**T quidem ex ipso fundamento Vekeni, is loco cit. n. XIII. ait: dictos terminos *una, tres, communis, improducta*, eo quod præscindant à Persona vel Essentia, una vel trina, producta vel improducta, in sua significatione esse indifferentia, & hinc solitarie prolata animum relinquere suspensum, an designet Essentiam vel Personam, & mox subdit, illam indifferentiam tamen terminis illis non convenire à parte rei, sed per rationem, unde n. XIV. ait: ut de Deo loquamur in sensu reali

omni rationis distinctione exclusâ, oportet prius talem indifferentiam illorum terminorum tollere, idque fieri addendo illis substantiva, in quibus verificantur dicendo v.g. hoc modo: *Essentia Divina est una Essentia, & Persona sunt tres Personæ*: quod si feceris, inquit, nihil commune quod de Essentia affirmatur, negabitur de Personis, nihil etiam Personis conveniet, quod non Essentia, sicut enim Essentia est una Essentia, ita Personæ sunt una Essentia: & sic-

de contradiſtoriis & diſtinctionibus. 65

& ſicuti Perſonæ ſunt tres Perſonæ, ita & Eſſentia eſt tres Perſonæ. Item Divina Eſſentia eſt communicabilis Eſſentia & incommunicabilis Perſona & è converſo: Divina Perſona licet ſit incommunicabilis Perſona, eſt tamen communicabilis Eſſentia. Similiter intellectio Divina eſt improducta, ſimul tamen producta Perſona, ſic diſcurrendum ait de Deo in ſenſu reali ſupplendo adjectiva per ſubſtantiva, dummodo non obviet relationis oppoſitio.

117 Hoc diſcurrendi modo omnibus conſideratis ad rem, quo ad punctum *Controverſiæ*, nihil reſpondetur, eſtque ſimilis huic: homo v. g. Petrus eſt unus homo, & partes Petri unitæ v. g. corpus & anima ſunt duæ partes unitæ, ubi nihil quod affirmatur de Petro negabitur de partibus corpore & anima unitis, nihil etiam partibus unitis conveniet quod non huic homini, ſicut enim Petrus eſt unus homo, ita corpus & anima in Petro unita ſunt unus homo, & ſicut partes unitæ ſunt duæ partes unitæ, ita homo eſt duæ partes unitæ, ſolum exprimitur, ſed quid inde? quod ſit vera identitas realis, quam allata reſponſio, & nihil amplius inferit inter Eſſentiam & Perſonas, nemo negat, ſed ſicut, ſi ſimiles diſcurſus, inter partes unitas & totum compoſitum, & quod convenit uni, idèd ſi aliud nil obſtet, convenire debeat & alteri, formare- tur, per hoc non ſolvuntur argumenta, quibus pro diverſitate opinionis nonnulli contendunt, ſalvâ tali identitate reali inter partes unitas & totum compoſitum ſubſtantiale, tales partes non idèd ſolum formaliter per rationem, ſed formaliter ex natura rei diſtingui à toto, vel ſalvâ unionem partium, totum realiter diſtingui à partibus, vel non diſtingui ut alii contra illos, qui dicunt totum nihil eſſe, niſi ipſas partes unitas; ita licet eo loquendi modo, quo illis terminis adduntur ſubſtantiva, in quibus verificatur identitas realis Eſſentiæ Divinæ cum Perſonis, & viciffim Perſonarum cum Eſſentia, ut ibi verè deprehendatur trium unitas, idèdque verum ſit dicere, ſicut Eſſentia eſt una, ita tres Perſonæ ſunt una Eſſentia, & ſicut tres Perſonæ ſunt tres Perſonæ, ita & Eſſentiæ ſunt tres Perſonæ. Similiter Divina Eſſentia eſt communis ſeu communicabilis Eſſentia, & ſimul per identitatem realem incommunicabilis Perſona & è converſo. Divina Perſona eſt incommunicabilis Perſona & ſimul realiter & identicè communicabilis Eſſentia, item intellectio Divina, quæ eſt improducta intellectio, ſimul quoque ſit producta Perſona, quæ omnia omnes concedimus, per hoc non evacuantur allata argumenta à contradiſtoriis petita, dehinc, inquam, quod Divina Eſſentia ſit una Eſſentia & ſimul tres Perſonæ, item tres Perſonæ, ſint tres Perſonæ, & ſimul una Eſſentia, & illa, quæ eſt incommunicabilis Eſſentia, ſit ſimul incommunicabilis Perſona, illa quæ eſt intellectio improducta, ſit ſimul producta Perſona, quæ ſunt ſupra lumen naturæ, naſ-

citur quaſtio, quomodo illa in ſtatu reali non ſint contra naturam, cum enim his terminis una, tres &c. dicimus Eſſentiam Divinam ſeu Deum eſſe unum, ſenſus non ſit negativè accipiendus, quod nihil ponatur in Deo, quaſi ſolum removeatur pluralitas Deorum, neque cum dicimus, eſſe in Divinis tres Perſonas, intelligi debeat, quaſi non poneretur revera ternarius, & ſolum unius Perſonæ ſolitudinem excludi, nam hæc ſententia jam olim teſte S. Bonav. 1. d. 24. a. 2. q. 1. exploſa eſt; ſed termini iſti numerables, etſi non dicant in Divinis numerum ſimpliciter dictum, revera tamen dicunt & ponunt aliquid poſitivum, nempe plures unitates poſitivas perſonales, quæ conſtituant numerum ſecundum quid, & cum addito Perſonarum, Relationum, & probatur ex ſexta Synodo generali, quæ eſt tertia Conſtantinopolitana aet. 11. ubi ait: Sanctam Trinitatem eſſe factam numerabilem perſonalibus ſubſiſtentijs, & numerari perſonalibus alteritatibus, & Concil. Tolet. 11. in confeſſione fidei: Hæc ſancta Trinitas, quæ unus & verus eſt Deus, nec recedit à numero, nec capitur numero, in relatione enim Perſonarum numerus cernitur, in Divinitatis verò ſubſtantia quid enumeratum ſit, non comprehenditur: ergo hoc ſolo numerum inſinuant, quod ad invicem ſunt, & hoc numero carent, quod in ſe ſunt: & D. Bernardus l. 5. de Conſid. circa medium: Trinitas eſt Deus: quid ergo deſtruimus quod dictum eſt de unitate, quia inducimus Trinitatem? non, ſed ſtatuiſmus Unitatem, & poſt: quid ſibi vult ipſe, abſque numero, numerus? ſi unum, ubi numeras? ſi tria, quomodo non numerus? ſed habeo, quid numerem, & quid non numerem: ſubſtantia una eſt, Perſona tres ſunt. Ex quibus Patrum teſtimonijs, quæ pro rei explicatione hic obiter reſero, clarè patet, quod admittant numerum aliquem in Divinis in Perſonalibus ſubſiſtentijs & relationibus vel in Perſonis conſtitutum, qui importer omnino quid poſitivum, ut ipſe Veken docet diſp. 34. quod idem, cum de Unitate Eſſentiæ hic ſupponendum ſit, utpote, quæ ex ſuo præciſo conceptu eſt talis, ut ſit eſſentialiter ſingularis, unitas autem ſit de conceptu ſingularitatis, adeoque unitas Eſſentiæ ſaltem fundamentaliter ſumpta, etiam neceſſariò ſit poſitivum prædicatum, quod ſicut & Perſonarum ternarius, etſi non ſignificentur in Deo tanquam formæ adjacentes ſubjecto, tamen à parte rei ante omnem cogitationem noſtram ſignificantur, ut quid poſitivum: ergo termini iſti, una, tres, idem eſt de alijs ſine identica illa repetitione ſubjecti in prædicato, ab ipſa re extra rationem intra Deum poſita determinantur ad ſua ſubjecta, ergo & non minus dici poteſt Eſſentia eſt una; non tres: Perſonæ ſunt tres; non una, quam Pater eſt alius à Filio Pater, neque requiritur ad veritatem alteritatis ſeu alietatis,

Ponitur
in Deo
ternarius
ſine numero.

Conc. Cō-
ſtantino-
pol. 3. &
Concil.
Tolet. 11.

S. Ber-
nardus.

Tractat. Prelim. R. P. Stumelii.

F 3

repe-

Termini
numera-
les cate-
goricè
sumun-
tur in
Deo.

repetitio subiecti in prædicato, ut videre est in Concil. Lateran. Cap. Damnamus, & Symbolo Athanasii, quia sicut hi termini categoricè & per se ponuntur in prædicato, ita & isti una, tres &c. qui in contradictoriis illis, non ut syncategoremata, sed per se & categoricè ponuntur supponentes in statu reali pro aliquo, quod verè est in Deo, & sicut quando Ioannis 1. c. s. v. 7. & 8. dicitur: *Tres sunt, qui dant testimonium in celo, & hi tres unum sunt.* Vox ista tres per se citra omnem differentiam relictam accipitur & determinatè supponit pro Personis Divinis, vox unum pro Deitate singulis communi, ita intra Deum tres sunt & unum, istæ propositiones cumulativæ & identicæ tres Personæ sunt una Essentia, & una Essentia sunt tres Personæ, amplius & latius parent, seu plus important, quàm si dicatur solum Essentia est Essentia, vel Personæ sunt tres Personæ, nam primæ resolvuntur in has contradictorias virtualiter in iisdem & æquivalenter contentas: Essentia in Deo est una, non tres, Personæ Divinæ sunt tres, non una, sic de aliis, Essentia Divina est communicabilis, est improducta, Personæ non sunt communicabiles, non sunt improductæ &c. secus est de secundis.

118

Ex his confirmatur nostra doctrina: nam licet verum sit & concedatur quod Essentia sit tres Personæ, & tres Personæ sint una Essentia, ex hoc non est concedendum, illi rei, quæ est simul Essentia, simul & Personalitas, non convenire contradictoria, etiam si daretur propositiones negativas non posse absolute proferri, si vera sit affirmativa contradictoriè opposita, v. g. esto demus, eo quod hæc sit vera, homo est disciplinæ capax, ideo ista, homo non est disciplinæ capax, sit falsa, quia nimirum secundum sensum Recentiorum negatio, tam sit malignantis naturæ, ut totum destruat, quod positio affirmat, consequenter accipiendo totum hominem per modum unius aut per terminos, quibus utuntur Adversarii, *Res quæ est homo*, non possent absolute proferri duo contradictoria, quia negatio non sumitur solum formaliter ex natura rei, id est, limitatè & modaliter seu secundum quid, sed illimitatè & absolute quatenus illa totum destruit in secunda quod affirmatio affirmat in prima, non propterea, ut rectè advertit Arriaga 1. p. d. 42. sect. 5. subsect. 2. n. 62. bene inferitur, non esse in homine partes sibi verè unitas, quibus secundum se consideratis, ut sunt de intrinseco conceptu compositi non conveniant prædicata contradictoria, sic absque dubio possumus dicere, homo secundum animam est capax disciplinæ, amandi Deum, discurrendi, cuius contradictorium affirmatur de homine, ut est corpus animæ in composito intrinsece unitum, scilicet homo, quæ est corpus, non est capax amandi Deum, discurrendi, discipli-

Arriaga
discursus
laudatur.

nam recipiendi &c. Item certum est, hominem, quoad animam, esse incorruptibilem, spiritualement, quoad corpus animæ unitum non est incorruptibilis, non est spiritualis, quæ contradictoria sunt & realiter secundum partes diversas eidem homini convenire noscuntur: ergo pari ratione, esto verum sit, quod una Essentia sit tres Personæ, & tres Personæ sint una Essentia, inde tamen non sequitur illi rei, quæ est simul una Essentia & tres Personæ non convenire prædicata contradictoriè opposita ratione Essentiæ & Personalitatis, & quatenus singula, id quod sunt, & ut quodlibet positivum quid, præcisè considerantur & proprio termino declarantur, quia ut supra n. 108. ad hoc non magis necessum est, ut dicamus, Res quæ est Paternitas, quæ est Essentia, quàm si utamur terminis simplicibus, hac ratione indubie veræ sunt hæc propositiones: Essentia communicatur Filio, Paternitas verò non, Essentia est realiter communis, Personalitas verò non, intellectio Divina est improducta, Filiatio non est improducta &c. Et ut propius ad fundamentum Adversariorum accedamus, esto gratis concederetur ob identitatem realem Paternitatis cum Natura, [idem est de aliis exemplis de productum esse & non esse productum in una Persona] esto, inquam, quod ista: *illa res, quæ est Paternitas communicatur*, vera sit, falsam autem esse propter particulam non absolute sumptam, contradictoriè oppositam: *illa res, quæ est Paternitas non communicatur*, quia sensus esset, *Essentia quæ simul est Paternitas communicatur*, *Essentia quæ simul est Paternitas, non communicatur*, ac si diceres, anima quæ est simul corpori unita, est capax amandi Deum, & non est capax, quia tamen Essentia est aliquid positivum, & relatio est aliquid positivum, cum aliqui non possent realiter identificari inter se, hinc dum per terminum, *Paternitas*, alicujus positivi declarativum, dicimus *Paternitas non communicatur Filio*, *Essentia*, quæ per terminum etiam alicujus positivi declarativum exprimitur, *communicatur Filio*, esto realiter idem sint, nullâ viâ resisti potest reali contradictoriorum illorum veritati, quam Veken & alii agnoscant, quemadmodum Hieronymus Fasolus qui relictâ opinione de distinctione rationis, rationibus Scotistarum maturius consideratis, tandem concessit sine respectu ad fundamentum illius distinctionis, scilicet sine respectu ad connotata veram esse in prædictis propositionibus tam negativam, quàm affirmativam, ante omne opus intellectus, eadem enim, inquit, *res simplicissima, non minus reipsa est formaliter Pater, quàm sit formaliter Deus*: ergo non minus est non communis, quàm communis: quia reipsa absque ulla intellectu cogitante, Divinitas est communis. Ita revera, ut redeamus ad responsum supra datum, una Essentia est ita tres Personæ, & sicut in tres Personæ sunt una Essentia, ut revera Persona sit multiplex, quemadmodum & relatio triplex

Deo verè

triplex seu persona multiplex; ita revera est Essentia una & non multiplex.

triplex & duplex Persona procedens, nullatenus sit una: Essentia e contra ita revera est una, ut nullatenus sit multiplex. Unde Concil. Toletanum II. in Confessione fidei docet non esse in Deo seu Divinitate triplicitatem, non rellè, inquit, dicitur, quod in uno Deo sit Trinitas, sensus est Naturam Dei etsi sit realiter, non esse tamen formaliter ex natura rei Trinitatem, tametsi liceat dicere, Deus est Trinitas realiter, Deus est Trinus, quia solum ibi significatur identitas realis Essentiæ cum tribus Personis, non tamen est dicere formaliter ex natura rei, Deus est triplex, est triplicitas, quia triplicitas importaret numerum secundum rationem Deitatis. Unde perspicue patet, falsum esse respondentis dictum, quod nihil conveniat Personis, quod non Essentiæ, & nihil commune quod de Essentia affirmatur, affirmari posse de Personis, nam de Essentia affirmatur, quod sit una, id nequit affirmari de Personis, & vicissim de relatione affirmatur quod sit duplex Persona procedens, quod

fit triplex, multiplex, trina, trinitas, multiplicitas, multitudo opposita Unitati, secus est de Essentia; neque hic identica juvat illa compositio & repetita substantivi additio dicendo Essentia una, non multiplex &c. est formaliter ex natura rei relatio triplex, Persona triplex, duplex &c. Item Essentiæ Unitas est formaliter ex natura rei relationis Trinitas, Triplicitas, multitudo Unitati opposita, quia si nihil interfit inter Essentiam & Relationem, ut sint in statu reali, necesse est, quod prædicatum destruat subiectum, cui est contradictoriè oppositum, ut patet, & Symbolum Athanasii, quo dicitur: Fides Catholica hac est, ut unum Deum in Trinitate, & Trinitatem in Unitate veneremur. tantum aut hunc dabit sensum: ut Unum Deum in Unitate, & Unitatem in Unitate veneremur, aut tantum Trinitatem in Trinitate, id est Deitatem Trinitariam veneremur, quæ certè sunt absurda.

Athanasii
Symbolū
castigat
doctrinam
oppositam.

§. III.

Tertium Argumentum accipitur ex processione Verbi &
Spiritus sancti.

119 Nimirum Verbum procedit per intellectum, non procedit per voluntatem. è contrariio Spiritus sanctus procedit per voluntatem, non autem per intellectum: ergo intellectui & voluntati conveniunt prædicata contradictoria, consequenter & distinctio: consequentia est bona, est legitima: antecedens apud omnes est in confesso, & implicite passim censetur definitum in hoc, quod definitum est, secundam Personam in Trinitate esse Verbum, tertiam non esse Verbum, inde enim Theologi rejiciunt Durandum volentem has processiones secundæ & tertiæ non esse per intellectum & voluntatem, dum omnes tenent Verbum esse per intellectum, & Spiritum sanctum per voluntatem, unanimiter inferentes, quod si utraque Persona esset per intellectum, quod posset non explicari, undenam processionum differentia petenda sit, cur tantum unus terminus intellectus sit Verbum, alter verò non, nempe Spiritus sanctus, nec quomodo intellectus possit esse principium, & non voluntas, si nihil hanc inter & illam interfit. qualiter illius, quæ est Verbi, ex vi sua, quatenus existit per intellectum, sit suum terminum assimilare rei cognitæ per modum Naturæ, altera verò, quæ est Spiritus sanctus, & refertur in voluntatem, alium habeat tendendi modum per solam inclinationem & volitivum impulsu, quæ communis doctrina, nisi admittatur distinctio aliqua intrinseca sive virtualis, sive ex natura rei formalis inter intellectum & voluntatem, defendi non potest, quomodo enim, si non actu, sed dependenter à nostris figmentis distinguatur

intellectus Dei à voluntate, actu & seclusa negotiatione nostri intellectus & distinctione rei causam veritatis continenti extrinseca, non magis procedit Verbum per voluntatem, quàm per intellectum? aliud sane farctos PP. non definiisse dicendum, quàm nos solum concipere, Verbum per intellectum procedere, & non per voluntatem, licet actu ante nostrum conceptum, non sit tale discrimen, consequenter assimilationem illam per modum Naturæ, tam voluntati propriam esse, esto habeat rationem generationis, quàm intellectui & modum tendendi, per modum impulsus volitivi, esto habeat rationem spirationis, tam proprium esse intellectui, quàm voluntati, vel illam intellectui soli propriam esse, dicendum & alterum voluntati, quia sic fingitur per nostrum intellectum.]

Ad hoc Argumentum more suo iterum confugit ad distinctionem per rationem inductam, dicens hic & disp. 32. c. 4. n. 15. nos non posse in sensu purè reali uti illis propositionibus. Unde secundo responderet, si velimus locuatur qui in sensu purè reali, alia oporteat uti v.g. Verbum procedere per rem, quæ est intellectus, & sic sensum earum propositionum non esse: Deum generare per intellectum, vel Verbum procedere per intellectum, qui non est formaliter voluntas, & Spiritum sanctum procedere per voluntatem, qui non est formaliter intellectus. Sed per illud, qui generando non exercet alium actum vel munus, quàm quod postulet intellectum, licet simul sit voluntas ad alium actum apta, ideoque una illa eademque potentia per alium spirando non exercet

120
Respon-
sum Ve-
keni eva-
cuatur
infra
mok.

erget alium actum vel munus quàm ad illud se gerat, ut ad volitum & amatum, neque enim invicem impediunt hi actus, ac multo minus potentia: quod est, inquit, fundamentum, cur ratio nostra formalitatem illam simplicissi-

mam, quæ simul est intellectus & voluntas, tunc tantum exprimat per speciem intellectus: quia eadem formalitas in ordine ad illum actum, tantum ut intellectum se gerit, in ordine ad alium verò tantum ut amatum.

Utrâq; Responsio præterquam q. 2. per extensum refutata sint, amplius infringuntur, ostendendo primò quod per primum quoad rem significatam evertatur actualitas processionum Divinarum, & ad nostros concipiendi modos detorqueatur.

121

Verbum
cur filius
& non
Spiritus
sanctus &
vicissim
cur Spir.
S. non di-
catur fi-
lius.

ET quidem manifestè refellitur prima, eo ipso quo dicit propositiones illas non esse concedendas realiter, sed in ordine ad nostros conceptus, quodque illis exclusis ista: *Verbum procedit per intellectum, non per voluntatem, Spiritus sanctus per voluntatem non per intellectum*, mox interimantur, sequitur tam Spiritum sanctum quàm Filium esse Verbum in re ipsa, & vicissim Filium tam esse Spiritum sanctum quàm sit ipsemet Spiritus sanctus, & solum beneficio nostri intellectus unum dici Verbum, alterum Spiritum, re ipsa tamen non ita esse: idem erit de filiatione & spiratione passiva, & sic quantum ad rem ipsam & independentem seu nostris conceptibus seclusis erunt vel tantum duo Filii, vel tantum duo Spiritus sancti, quod est hæreticum: seq. ex dato responso probatur supponendo tanquam receptum apud omnes, quod si virtus productiva v. g. quæ tendit in terminum sub ratione formali impulsus aut inclinationis volitivæ etiam attingat intellectum, ut rationem formalem terminandi, adeoque Spiritus sanctus vi suæ processionis, seu prout terminus formalis est actionis spirativæ, intellectum præ se ferret, per intellectum procederet, eo ipso sit Filius, eatenus enim Verbum est Filius, quatenus intellectum refert vi actionis dictivæ seu generativæ, jam cum ante nostros conceptus æque refert seu tam procedit Spiritus sanctus per intellectum ut terminum, quàm ipsum Verbum, & Filius tam procedit per voluntatem, quàm Spiritus sanctus: ergo & ante nostros conceptus Spiritus S. tam erit Filius & Verbum, quàm ipsummet Verbum, licet ratione nostrâ concipiente res aliter, quàm in se sint, solum Verbum dicatur Filius. *anted. prob.* quod Filius non est per voluntatem & è contrario, quod Spiritus sanctus non sit per intellectum, est solum ratione nostra, à parte rei enim & secundum rem in se significatam ab una eadem formalitate procedant: consequentia, quod ante nostros conceptus Spiritus sanctus tam esset Verbum quàm sit ipse Filius, & vicissim Filius tam esset Spiritus sanctus, quàm sit ipsemet Spiritus sanctus, probatur etiam: quia nullum data doctrina assignat fundamentum, ut ante nostram rationem unus dicatur Verbum, alter Spiritus. *ergo. anted. prob.* ratio Verbi consistit in hoc, quod sit in se terminus intellectus, sed hoc in se æqualiter competit Spiritui sancto, quia

æqualiter à parte rei est in se terminus intellectus, ac ipse Filius, ergo æqualiter Spiritus sanctus erit Verbum ac ipse Filius, & vicissim: *ma. patet.* quia aliam Verbi distinctionem, quàm quod sit terminus intellectus, non possumus dare. *min. prob.* quod enim Spiritui sancto negetur competere esse terminum intellectus, & dicatur terminus voluntatis, est à ratione nostra, in se enim tam est ab eadem intellectus formalitate, seu tam est terminus intellectus, ut si proferre velim dictas propositiones contradictorias, quibus dicimus, Verbum esse terminum intellectus, non voluntatis, Spiritum sanctum esse terminum voluntatis, non intellectus, easque reflectere ad sensum merè entitativum & realem, excluso sensu formali in distinctione per rationem fundato, eo ipso juxta illum *Auct.* dictæ propositiones interimantur, ac proinde non amplius Filius sit alterius, nec Spiritus sanctus sit alterius principii & virtutis productivæ terminus, sed unitus & ejusdem, quod cum sit intellectus, qui est ex natura sua formaliter simul voluntas, manet in re ipsa juxta hanc doctrinam Spiritum sanctum esse Filium aut ipsum Verbum, & Verbum esse Spiritum sanctum, ut ipsemet Spiritus sanctus, quæ absurda & à fide nostra aliena sunt, adeoque doctrina ex qua id sequitur, erit rejicienda.

Respondebis falsum esse, quod nullum assignent Conceptistæ fundamentum, ut ante nostram rationem unus dicatur Verbum, alter Spiritus sanctus, nam esto procedant ambo ab una simplicissima & formaliter indivisibili realitate, quæ simul est intellectus & voluntas, illa tamen ad unum se gerit ut intellectum, ad alterum non, ut supra statim.

Contra cum dicis eandem formalitatem, quæ sit formaliter intellectus & simul voluntas, se gerere ante nostros conceptus, ad unum, ut intellectum, ad alterum non ita, jam cum Verbum sit, ad quod se gerit, ut intellectum, primò vel innuis ante nostros conceptus Verbum sic esse per illam formalitatem, quæ sit simul intellectus & voluntas, ut sit eodem modo per voluntatem, quo per intellectum, ita ut nulla sit in hoc à parte rei diversitas, vel diverso modo, quod Verbum non sit illo modo per voluntatem, quo per intellectum: si dicas hoc secundum, quod Verbum eo modo quo procedit per intel-

de contradictoriis & distinctionibus. 69

intellectum, non procedat per voluntatem, nobis consentis, quod intellectui & voluntati ante conceptus nostros competant contradictoria, nam realiter & independenter & à nostra ratione, convenit intellectui esse principium eo tali modo, ut se gerat in ordine ad Verbum, ut intellectum, voluntati verò non convenit esse principium eo tali modo, quo sunt tam contradictoria, ut rectè *Arriaga* saltem in præfenti quaesito, quàm esse absolute principium & non esse absolute principium. Si primum dixeris, manet argumentum, quod ante conceptus nostros nullum sit fundamentum, cur asseramus Verbum procedere per intellectum, non per voluntatem, Spiritum sanctum autem procedere per voluntatem, non per intellectum, consequenter cur una Persona dicitur & non Spiritus sanctus, & vicissim, cur altera dicatur Spiritus sanctus & non Verbum.

Arriaga.

¹²³ *Perfugium altum.* Respondetur alium illud & alium modum non constituit discriminem actu in illa principii formalitate, quæ simul est intellectus & voluntas, quasi actualitas processionum debeat referri ad ipsum discriminem seu distinctionem ipsam in illa simplicissima formalitate repetitam, minime sic est, sed quod debeat referri ad ipsos terminos distinctionis, seu principia, id est, quod Filius procedat actu per intellectum & non per voluntatem, non tamen ut per actu distincta, eadem quippe formalitas est intellectus, quæ voluntatis, inde tamen, quod sint ejusdem formalitatis termini diversi, fiat, quod mens nostra concipiens alium modum emanandi per intellectum, qui competit Verbo, & alium procedendi per voluntatem, qui Spiritui sancto convenit, non merè à parte rei supponat, nec merè confingat actualem distinctionem & alietatem processionum, sed habet fundamentum sui conceptus, ut exprimat eandem simplicissimam formalitatem, tunc tantum per speciem intellectus, tunc verò per speciem voluntatis, esto nulla sit ibi distinctio à parte rei.

¹²⁴ *Retunditur.*

Contra clarè: non potest discriminem processionum accipi à terminis distinctis, nisi actualitas processionum etiam referatur ad distinctionem ipsam in illo, quod simul est intellectus & voluntas, à parte rei repertam: ergo nihil responderetur. prob. *anted.* accipiamus terminum intellectus, qui dicitur Verbum, illud in quantum est terminus intellectus actu, & non voluntatis, in tantum est actu terminus distinctionis, inter intellectum, ut suum principium, & voluntatem, ut non principium suum, ergo nequit actualitas processionum referri ad terminos distinctos, nisi etiam ad ipsam distinctionem in principii repertam. prob. *anted.* quia alioquin intellectus & voluntas, quatenus sub propria ratione distinguuntur, ut principia diversarum emanationum seu processionum, non essent actu in Deo, sed solum essent actu, quatenus identificantur cum Essentia, eo prorsus modo, quo alia attributa [quæ ideo tamen etiam actu non sunt principia] identificantur cum illa: atqui hoc, quo ad rem ipsam est sub-

vertere actualitatem divinarum processionum, & ipsam Definitionem & rationem formalem Verbi, & rationem formalem Spiritus sancti. min. prob. Definitio & ratio formalis Verbi, quantum pro hoc statu dari potest, est esse in se terminum intellectus actu sub ea ratione, sub qua distinguitur à Spiritu sancto, aliud enim pro ratione formali, cur Filius sit Verbum, & non Spiritus sanctus, nobis assignabile non est: sed Verbum non distinguitur à Spiritu sancto, nisi quod sit actu sub eâ ratione, quâ realiter, & non solum ratione nostrâ, non est terminus voluntatis, & vicissim Spiritus sanctus non nisi, quod actu sit sub ea ratione, qua realiter, & non solum ratione nostrâ, non est terminus intellectus: ergo non solum ratione nostrâ, sed realiter verum est, Verbum non esse terminum voluntatis, item realiter & non solum ratione nostrâ verum est, Spiritum sanctum non esse terminum intellectus: ut sicut hominem & lapidem esse actu distinctos, non aliud est, quàm hominem esse actu sub ratione hominis, ac similiter lapidem esse sub ratione lapidis, ita Verbum realiter non esse Spiritum sanctum, nihil aliud est, quàm illud à parte rei formaliter non esse terminum formalem voluntatis, sed terminum intellectus: ergo realiter & non solum à ratione nostrâ conveniunt in Deo prædicata contradictoria. Frivolum autem & inane est, quod recurratur ad illud fundamentum nostri conceptus ad exprimendam eandem simplicissimam formalitatem jam tantum per speciem intellectus, jam per speciem voluntatis, quia ratio Verbi non consistit in eo fundamento, sed in hoc quod sit formaliter & actu terminus intellectus, non voluntatis. Deinde omnis fictio & distinctio intellectus habet fundamentum in rerum natura, cum enim objectum adæquatum nostri intellectus sit ens reale, non potest intellectus procedere ad fabricanda entia & distinctiones rationis, nisi acceptâ occasione ex ente reali & distinctione reali, unde quando *Veken l. c.* ait, quod quidquid à parte rei & independenter ab intellectu nostro processionibus illis convenit, sit capax distinctionis rationis, & per consequens contradictoriorum, quæ illam consequuntur, esto spectato fundamento, ita concipi per rationem & distingui possit, non ideo tamen non talis conceptus & distinctio rationis absolvitur à fictione, nam aliud est aliud non esse fictum in se, & aliud ejus fundamentum non esse fictum, sicut aliud est negationem esse nihil, aliud fundamentum negationis esse nihil, illud enim est verum, alterum est falsum & fictum: ergo ut salvemus processionem divinas, vel est recurrendum ad realem veritatem & convenientiam prædicatorum contradictoriorum consequenter ad distinctionem actualem inter principia divinarum processionum, vel certè, ut prælusit, in titulo hujus responsi ad objectionem, totum Mysterium dicti discriminis à SS. PP. & CC. traditum ante nostram rationem ita erit constitutum, in illa opinione, ut nec ipse Deus cognoscat illud discriminem actu positum, sed tanquam fingibile nostro

Aliud est aliquid esse fictum aliud esse fundamentum fictionis.

nostro concipiendi modo, nec tale potuit fuisse ab æterno, antequam illud nostra ratio apud *Veken* fabricaret, nec esset possibile, si non posset esse intellectus creatus, in ordine ad quem intellectus divinus distinguitur à voluntate divina. Tale quid autem dicere, ut rectè *Smising* Tract. 2. de Deo Vno. d. 1. q. 2. n. 46. id est, differentiam inter processionem Filii & Spiritus sancti ex parte principiorum non cognosci à Deo, nisi ad nostra desceat figmenta, & quod illa differentia non sit ab æterno, nihil est aliud quàm tollere reapse & ad nostros concipiendi modos deducere processionum divinarum actualitatem præsertim in sententia *Auctor* illorum, qui volunt ideò rationem nostram distinguere divina, quia assuevit cognitioni rerum creaturarum, ad quem modum & similitudinem concipit divinas perfectiones distinguui, & voces non res ipsas, sed ut à nobis

conceptæ sunt, illas significare, adeoque intellectus ex rebus veris ad alia, quæ pro figmentis habentur, procedat.

Ex quibus patet, quod non absque fundamento *Arriaga* p. p. d. 42. sect. 5. subsect. 2. merito n. 67. Sed jure merito reprehendat *Vasquez* reprehendentem, solum ab intellectu nostro imperfectè cognoscente SS. hoc Trinitatis Mysteriorum, affirmari ea prædicata contradictoria, in re ipsa verò non dari, & Deum ipsum se cognoscentem, ut est, ea non affirmare, ubi, ut idem *Auctor* advertit, si vellet *Vasquez* Deum illa duo contradictoria de se non cognoscere, ut contradictoria, verum quidem diceret, sed quia nec ille nec *Veken* admittit ea à parte rei affirmari, nec admittere cogatur distinctionem actualem, intellectum inter & voluntatem, ita neque absolute à Deo cognosci, est rem dicere, inquit *Arriaga*, erroneam.

S. IV.

*Scorista opinionem suam roborant argumento deprompto ex Mystério
Incarnationis Dominicæ.*

125 *Alia Scoristarum ratio.* **U**T vis illius melius eluceat, quia *Auctor* ille ll. cc. breviter tantum adducit, paulò fusiùs deduco, estque illud: *Verbum* Divinum terminat Naturam humanam non ratione alicujus perfectionis absolutæ & communis, sed solius suæ personalitatis, sive subsistentiæ relativæ. Ita enim definitur in Concilio *Toletano* VI. & XI. in Confessione fidei, quod vocatur *Authenticum* ab *Innocentio* ad *Petrum Compellianum*, & passim à Theologis recipitur, Verba Concilij sunt: *Solus Filius suscepit humanitatem in singularitate Personæ, non in Unitate Naturæ, id est, in eo, quod est proprium Filij, non quod commune est Trinitati.* Ergo in Essentiam Divinam, quæ omnibus Personis est communis, & non terminat Unionem Naturæ humanæ, & Personalitatem Verbi, quæ illam terminat, erit aliqua distinctio, cum alioqui de eodem secundum idem verificarentur contradictoria, hic à Concilio asserta in his verbis: *in eo quod proprium Filij, non quod commune in singularitate Personæ humanitatem suscepit, non suscepit in Unitate Naturæ.* & possunt sic formari: Filius est entitas realiter indivisibilis, & tamen Unio hypostatica terminatur immediate ad relationem Filij, non terminatur immediate ad Essentiam Filij, ergo eidem rei in-

divisibili duo contradictoria ex se prædicata à parte rei conveniunt: antecedit. patet ex communi Theologorum consensu, quòd in hoc Concilio *Tolet.* fundati unanimiter tenent, id ad quod immediate terminatur Unio humanæ Naturæ in Verbo esse solam relationem seu solam Personalitatem Filij, in quâ ut formaliter terminante nihil agnoscunt de Natura & prædicatis Dei absolutis Naturæ, quam ideò dicunt humanitatem terminare solum mediâtè, & quasi secundariò identicè & denominativè, nequaquam immediâtè, ergo in ipso met Filio agnoscunt aliquid, ad quod immediâtè terminetur, & aliquid ad quod non terminetur Unio immediâtè. antecedit. patet, consequenter, nam huic doctrinæ innitentes disputant iidem Theologian saltem divinitus Naturæ immediâtè possit terminare Unionem Naturæ creatæ, & resolvunt, etsi omnes tres Personæ Unionem immediâtè terminarent, non tamen eo ipso immediâtè Naturam Divinam sic illam terminare, ergo cum de facto in una sola Persona facta & terminata sit Unio non terminat illam immediâtè Natura, ut illa dici possit immediâtè Unita, de quibus plura in discussione Responsi secundi & solutione ejusdem.

Quid & quàm solidè ad hæc respondeat *Veken* ll. cc.

126 *Veken.* **A**D hæc respondet dupliciter, primò quidem more consueto, quod ad salvanda contradictoria sufficiat distinctio rationis, quam involvunt termini objectionis, notatque n. XVIII. juxta hanc rationis distinctionem, & non aliter accipiendum, quod Theologi tra-

dunt, Unionem humanæ Naturæ cum Verbo ad hujus Personalitatem terminari immediâtè, ad ipsam verò Naturam mediâtè. Neque id posse verificari in aliquo medio, quo à parte rei se teneat, ubi enim est summa identitas, non est tale medium, cum nihil inter se ipsum mediet,

de contradictoriis & distinctionibus. 71

mediet, & concludit, quod debeat verificari illa Theologorum communis sententia in medio rationis, cum enim Perso-

nalitas Verbi ratione differat à Divinitate, rectè dicitur per eundem conceptum mediare inter Divinitatem & Unionem,

Infringitur hoc primum Responsum, & Scoti Doctrina magis elucidatur.

127
Respon-
sum Ve-
keni ex-
ploditur.

Certè quis non videat, & hic infeliciter hunc Auctorem congruere cum Scotistis, arbitror enim, imò certum est, quod nobiscum supponat Essentiam Divinam non esse in una solum Persona, sed in qualibet trium, non tamen secundum unam partem in una, & secundum alteram in alia, sed eandem numero totam debere esse in qualibet earum, id est, totum id, quod Essentia dicitur est idem numero in Patre, & idem numero in Filio, unde convertibiliter dicimus Pater est Essentia, & Essentia est Pater, Filius est Essentia, & Essentia est Filius, non tamen possumus dicere convertibiliter Essentia, quæ est Pater, est quicquid est Essentia, quia Essentia, quæ est Pater, non est Filiatio, & vicissim Essentia, quæ est Filius, non est quicquid est Essentia, quia non est Paternitas, ex quo necessariò concluditur esse unum extremum in Patre, quod non est in Filio, estque Paternitas, & vicissim esse unum extremum in Filio, quod non est in Patre, estque Filiatio, & dicitur à Concilio esse proprium Filio; atqui hac filiatione immediatè juxta idem Concilium, Filius terminat Unionem Naturæ humanæ, solus Filius, inquit, suscepit humanitatem in singularitate Personæ, in eo quod proprium Filij & in quo distinguitur à Patre, non in Essentia, in qua duo illa extrema sunt idem, & non distinguitur à Patre, non in Unitate Naturæ, non in eo quod commune est &c. ergo contra torrentem Theologorum, quando tradunt Unionem humanæ Naturæ cum Verbo ad hujus Personalitatem terminari immediatè, ad ipsam verò Naturam mediatè sustinere, id non posse verificari in aliquo medio, quod se teneat à parte rei, eo quod non sit tale medium, ubi est summa identitas, evidenter patet esse falsum, antecedit Concil. conseq. prob. de fide est in Deo esse illa duo extrema, Paternitas & Filiatio, quæ sunt idem unum tertio, quæ est indivisibilis Essentia, attamen non inter se, jam accipiamus illud totum indivisibile, quod resultat ex eo tertio & hoc extremo scilicet ex filiatione, nonne verum est dicere, nonne fides docet hoc totum, quod est Filius, distinguitur ab altero, qui est Pater, resultante ex eodem tertio, id est, Essentia & extremo altero, portet ad id est, Paternitatem, attamen eadem fide docente proposuit, non distinguitur in eo medio seu tertio quod est Essentia: ergo distinguitur Filius in ea extremitate, quæ est Filiatio: jam quid dicat expectemus, quæro estne amplius terminare immediatè unionem realem extrinsecam, quam immediatè esse terminum vel terminare distinctionem realem intrinsecam? Si non: substituimus: atqui sola filiatione immediatè terminet

illam distinctionem realem, non Essentia, ergo eadem filiatione immediatè etiam terminabit unionem realem, non Essentia; quidquid attuleris, cur non sit paritas, nunquam extraneabis ab illo toto, quod resultat ex Essentia & filiatione, vim contradictoriorum realium, nempe distingui immediatè à Patre in illa extremitate & non distingui immediatè in Essentia: ergo nec ab eodem toto extraneabis vim contradictoriorum, quæ Concilium reipsa proficitur, quod terminet immediatè Unionem humanitatis filiatione, non Essentia, nam hoc ipsum extremum distinctionis, quo distinguitur Filius à Patre, cum non sit Essentia, inferet de necessitate, ibi esse aliquid, quod extra nostros conceptus sit proprium Filio, in quo dicit Concilium susceptam à Verbo humanitatem, & aliquid, quod extra nostros conceptus sit commune, & in quo non est suscepta à Verbo immediatè, consequenter verificatur communis Theologorum sententia de mediato & immediato Unionis hypostatice terminis, qui se teneant à parte rei. Nec valet quidquam, ubi est summa identitas realis, non est tale medium, seu talis mediatio & immediatio, cum nihil inter se ipsum mediet, ex hoc ipso enim, quod nihil inter se ipsum mediet, contrarium illius nempe, quod nihil possit identificari sibi ipsi, verificatur, ut liquet ex statim allatis de extremis uni tertio identificatis, & probatur: identitas est plurium vel ad minus duorum existentialis Unitas in tertio, unde nata est illa Maxima: quæ sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se. & reducitur ad hoc, quod eidem realiter entitati absque omni distinctione repugnent duo prædicata contradictoria distingui & non distingui, ut statim visum, qualia sequuntur eo ipso, quod duo extrema identificentur uni tertio, & non inter se, ut propterea non infirmæ notæ Theologi supponentes vim syllogisticam consistere in illa Maxima, de qua egimus Tom. 2. Controv. 5. q. 2. a. 3. Solerti indagine laboraverint, qualiter illa in Divinis sustineri possit, aut planè ne hoc Mysterium videretur pugnare contra Naturæ lumen, cui hoc axioma innititur, negaverint illam in eâ vim syllogisticam fundari, cum autem Respondens disp. 33. de Deo Trino c. 3. formam syllogisticam in hoc axioma & altero dici de omni & dici de nullo simul fundatam esse velit, eamque valere in materia SS. Trinitatis, non video quomodo cohæreat sibi, dum ait: ubi est summa identitas, non est tale medium, cum illud, qualitercunque demum distinguitur ab extremis, omnino requirat formam syllogisticam, ubi ut suis urar verbis,

Retor-
summa
seutalis
seipsum
inter se
quod nihil
tem.

Medium
dari in-
ter Pater-
nitatem

& Filia- verbis, nihil inter seipsum mediat, & apertiffi-
tione est me duo extrema in Patre & Filio requirant uni-
extra cō- ri uni tertiæ indivisibili Essentia, ut medio, cum
troverfi- ergo dicatur unum extremum terminare u-
am. nionem hypostaticam, & non illud tertium,
in quo illud identificatur cum altero extremo,
jam eo ipso sine tergiversatione datur medi-
um, in quo fiat Unio immediate estque filia-
tio, & aliud in quo fiat mediat, & est Essen-
tia, clarissime sequitur, illud medium non esse
rationis, cum Personalitas Verbi seu filiatio,
quæ est illud medium sine dubio & ipsa Unio
cum humanitate se teneat à parte rei, quæ
etsi revera sufficerent ad refutandum respon-
sum suum allatum, volo tamen id amplius
ex ipsiusmet respondentis doctrina remon-
strare ad oculum.

128 Is disp. de Deo Trino 31. c. 6. quid di-
cendum de principio communicativo Essen-
tia & attributorum, ita præfatur: fundamenti
loco nobis supponenda est doctrina Catholica,
ostendit quam in Concil. Lateran. contra Iachimum
in Deo es- Abbatem definivit Innocentius III. ut refertur
se à parte Cap. Damnamus de Summâ Trinit. hisce ver-
rei mediū bis: Pater ab eterno Filium generando suam sub-
in quo fiat stantiam ipsi dedit, juxta quod ipse testatur Joann.
Unio hy- 10. v. 29. Pater meus quod dedit mihi magis om-
postatica. nibus est. At dici non potest, quod Patrem sub-
stantive illi dederit, & partem ipse sibi retinuerit:
cum substantia Patris indivisibilis sit, utpote sim-
plex omnino. Sed nec dici potest, quod Pater in
Filium transtulerit suam substantiam generando,
quasi sic illam dederit Filio, quod non retinuerit
ipsam sibi, alioquin desisset esse substantia. patet ergo
quod sine ulla diminutione Filius nascendo substan-
tiam Patris accepit: & ita Pater & Filius habent
eamdem substantiam. quo discursu, inquit, prorsus
exacto atque scholastico insinuat prater
proprietaem à Patre productam, ideoque &
ab illo distinctam, esse in Filio aliquid impro-
ductum & indistinctum à Patre. Ecce particu-
lam exceptivam præter quâ Auctor ille Catho-
licè distinguit Filium in aliquid & aliquid, in
aliquid productum, & in aliquid improductum
excipiendo unum ab altero, & rectè, nam im-
possibile est, ut idem catholicè, id est, conceptu
vero non ficto & falso excipiat à seipso, &
hæc contradictoria, esse improductum & non
productum, esse distinctum & non esse distin-
ctum, verificentur de prorsus eodem aliquo se-
cundum omni modo idem aliquid: ergo quod
mordicus aliqui negavit, jam concedit esse
quid in Filio, à quo contradictoriè excipit Filii
proprietaem, ergo & identitas realis inter Ef-
sentiam, à quâ fit exceptio, & proprietaem Fi-
lii, quæ excipitur, etsi certum sit, quod non duas
res realiter distinctas, de necessitate saltem duas
infert realitates, id quod confirmatur ex iis, quæ
dicit eodem cap. n. xxvii. quia verò identitas
rei non differt à seipsa, necesse est, ut principium pro-
ductivum identitatis sit principium productivum al-
terius rei, non Essentia, hæc enim est improducta;
ergo proprietatis seu relationis, quæ à parte rei est
eadem cum Essentia, & simul apta ad terminandam
productionem: quomodo clariùs per catholicam

hanc doctrinam Scoti sententia illustrari po-
tuisset, non video, catholicum est, quod Essentia
& proprietas Filii, sint inter se realiter sibi iden-
tificata; catholicum item est, quod principium
productivum in Deo non sit principium Essen-
tiæ; sed alterius rei, id est, filiationis; quæ
si sit alterius rei, quàm Essentia, quomodo di-
cis illam esse formalissimè eandem realitatem,
quæ est Essentia? si solo nostro conceptu, sit al-
terius rei, quomodo re ipsa non etiam Essentia
est apta ad terminandam productionem, sicut
enim sola distinctio rationis impedire non po-
test identitatem inter Essentiam & Filiatio-
nem, ita supposito quod alterum horum produ-
catur, si nulla prorsus sit ibi distinctio alia, quæ
mediet inter illa ex natura rei, impedire non
potest, quin si unum extremum terminet produ-
ctionem, eo ipso terminet & alterum, quod
est formaliter ex natura rei idem cum illo: ergo
ut verificentur, quæ catholicè dicta sunt, &
quod catholicè ibidem additur scilicet, Essentia
communicationem cum Filio debere terminari, non
ad Essentiam, eo quod aliqui Essentia non magis
communicaretur Filio, quàm alteri Personæ, &
quidquid in Deo est proprium Filio non communica-
tione procedere, sed productione, adeoq; communica-
tio debeat terminari ad aliquid productum, duo cer-
tè sunt necessario concludenda: primum est:
nullatenus ad hoc quod filiatio terminet produ-
ctionem, & non terminet Essentia, sufficere,
quod tota hac q. probare intendimus solam dis-
tinctionem rationis, eo quod non tollat identi-
tatem inter extremum terminans illam & non
terminans, & esto nec Scoti distinctio tollat
identitatem inter Essentiam & Filiationem,
quæ dicitur realis, tollit tamen identitatem ex
natura rei formalem, qualis in Deo, ut dicitur
Tom. 2. Controvers. prima. q. 2. inter Attri-
buta & Essentiam summam involvit imperfec-
tionem. Deinde si quid valet hæc una ratio,
ideo non debere terminari Essentia communi-
cationem ad Essentiam, eo quod alias non ma-
gis communicaretur Filio, quàm alteri Perso-
næ, & quia quidquid in Deo est proprium Filio
non communicatione procedat, sed productione,
ideo communicatio terminari debeat ad aliquid
productum, non ad Essentiam improductam,
quid restat, nisi quod ob eandem rationem ite-
rùm & secundò concludamus contra hunc Au-
ctorem, quod quemadmodum immediate ad
proprium Filio terminatur productio, non ad
Essentiam, ita Unionem hypostaticam imme-
diatè terminari ad proprium Filio, non ad Ef-
sentiam, eo quod aliqui tunc non magis dice-
retur Essentia incarnari in Filio, quàm in altera
Persona, & hoc ipso non solum destruitur res-
ponsum secundum, quo Auctor conatur tueri
suam opinionem sese referens ad professionem
fidei in Concilio Rhemensi contra Gilbertum,
ut statim ampliùs patebit, sed & quod potissi-
mum in hoc discursu intendimus manet in suo
vigore communis illa Theologorum senten-
tia: Verbum terminare Unionem Natu-
ræ humanæ immediate per filiatio-
nem, & mediatè per Essentiam.

Respon-

Responsum Vekeni secundum.

129 **I**Am dixi, convelli ex dictis id, quod se-
cundo loco responderi, 'dicens, quod si
illud Mysterium fidei explicare malimus in
sensu magis reali, imitandus sit D. Bernardus,
cui & Gallicanis Episcopis idem Argumen-
tum ante Scotistas obiectum fuerat à Gilberto
Porretano pro suo errore, cui ut videre est in
Symbolo fidei in Concilio Rhemensi hanc res-
ponsum dederunt: *Credimus & confitemur
ipsam Divinitatem, sive substantiam Divinam,
sive Naturam Divinam dicam, incarnatam esse,
sed in Filio, quo loquendi modo sensu reali,
sive ex parte rei significatæ, nihil aliud in-
telligunt, quam Divinitatem esse incarna-*

tam, non ut Pater, vel Spiritus sanctus,
sed ut secunda Persona sive Filius est. Par-
ticula enim in, à PPbus intelligitur intransi-
tively, ut non supponat distinctionem ali-
quam inter id cui inest, & illud cui inest,
quam hic omnem præsertim ex mente D.
Bernardi sensus realis excludit. Quare idem
proptus est, Essentiam in Filio incarnatam
esse, atque Essentiam, ut eandem cum Filio,
non verò ut latius pater, atque etiam cum
Patre & Spiritu sancto identificatur, seu ut
ait Tract. de Simpl. l. c. *Essentia incarnata
est ratione Filij, non autem aliqua ceteris Per-
sonis communis est incarnata.*

Refellitur hoc responsum & optimis instantiis Doctrina
nostra confirmatur.

130 **E**T quidem quantum ad hoc, quod idem
Argumentum ante Scotistas à Porretano ad-
tuum suum errorem fuerit obiectum S.
Bernardo & Episcopis Gallicanis, quomodo
quâ intentione & quàm dispari sensu, stu-
dio & fine procefferit Gilbertus à Doctore
Subtili, luculentè dicitur Tom. 2. Controv.
4ta per totum, ubi & quantum ad aucto-
ritatem & definitionis scopum à Concilio
intantum plenè ostenditur, quàm abusive
Gilberti ratio cum Scotistarum conferatur aut
supponatur.

In Doctrina Id, quod deducit ex Concilio ipsam Di-
vinam opposi- vinitatem scilicet esse incarnatam, non ut
ra Pater Pater vel Spiritus sanctus, sed ut secunda
& spiri- Persona, impugnatur primò: Incarnatam
tus S. di- esse Divinitatem in Filio, infert necessariò
cendi ef- etiam incarnatum Patrem & Spiritum san-
sent in- ctum, consequenter in hac opinione suâ
carnati. Pater & Spiritus sanctus tam dicendus esset
homo, quàm secunda Persona seu Filius.
sequela antecedentis prob. Divinitas illa incar-
nata, sive admittas in eâ essentialiter inclu-
di substantiam quandam absolutam omni-
bus tribus Personis communem, quâ illa
subsistit absolute & hoc nomen Deus rectè
supponat pro hoc subsistente communiter in
hac Deitate, in qua ideò connaturaliter
subsistunt tres Personæ, sive non admittas,
certè quod sit trium substantiarum una *scilicet*
sive substantia negari non potest: atqui ut
Pater & Spiritus sanctus dicantur unus ho-
mo cum Filio, nihil aliud exigitur, quàm
ut illa *scilicet* Divinitatis reipsa incarnetur seu
immediatè terminet unionem Naturæ hu-
manæ, ergo. *major* quoad secundum mem-
brum, salvâ fide negari non potest. *min.*
prob. Si omnes tres Personæ assumerent
eandem humanitatem, dicerentur omnes
tres ab unitate formæ unus homo, ergo si-
militer si Divinitas omnibus tribus commu-

nis sit incarnata immediatè, ut vult cicatus
Auctor, dicentur omnes tres Personæ unus
homo. antecedit patet, omnes Theologi,
quorum sententia in articulum fidei transi-
vit, à simili tenent Patrem & Filium esse
unum spiratorem, ratione unitus formæ spi-
rativæ, quæ est voluntas secunda. *conseq.*
prob. de facto docente fide ab unitate formæ
seu Essentiæ Divinæ tres Personæ dicuntur
unus Deus: ergo ab unitate humanitatis im-
mediatè susceptæ omnes tres dicerentur unus
homo.

Nec jurat quod Divinitas dicatur incar-
nata, non ut Pater, vel ut Spiritus sanctus, sed *preven-*
ut secunda Persona seu Filius, quia et si per *tum.*
hoc concederetur quod humana Natura, cum
in Deo careat propria subsistentia, subsistat
subsistentia solius Verbi, non Patris & Filii,
nequaquam tamen impediri potest, quod
non dicatur Pater, & Spiritus sanctus homo
secundariò & denominativè, quod probatur,
ideò de facto divinitas mediatè, de-
nominativè & secundariò à Theologis dicitur
incarnata, quia Filius, qui Unionem Naturæ
terminat immediatè, est realiter idem cum
Divinitate, ergo si Divinitas ipsamet im-
mediatè terminet illam unionem in Filio, jam
Pater & Spiritus sanctus ob eandem rationem,
quod sint realiter idem cum Divinitate dicen-
tur denominativè & mediatè incarnati, adeo-
que homo Christus, quæ est novitas absur-
dissima in Ecclesia Dei hæcenus non tollerata,
imò ut rectè *Arriaga* disp. 42. sect. 1. subsect. 3.
n. 40. notat, omnes Theologi cum D. *Thoma*
dubio, quod posset formari v. g. tale: etiam si
Divinitas non sit unita immediatè, quia ta-
men est idem realiter cum Relatione, dice-
tur absolute incarnata, ergo cum Pater &
Spiritus sanctus sunt idem realiter cum Divini-
tate, absolute dicentur incarnati. Unanimi-
ter respondent, negando consequentiam,
quia Divinitas, quæ denominatur incarnata,
est

Tractat. Prelim. R.P. Stumelii.

est idem realiter cum eo, quod immediatè est unitum, at Pater & Spiritus sanctus non sunt idem realiter cum eo, quod immediatè est unitum, sed solum cum eo, quod mediatè & denominativè, idèd Pater non denominatur incarnatus, benè tamen Essentia, in hac autem hypothèsi, quod ipsa Divinitas immediatè sit unita, cui Pater & Spiritus sanctus realiter idem sunt dicto responso facto inutili, seu sublatà mediatione & immediatione terminandi Naturam humanam in Filio illa Personæ absolutè dicuntur incarnatæ, utpote quæ cum Divinitate Filii immediatè terminante unionem realiter identificantur, ob quam identitatem eadem quoque Divinitas incarnata denominatur.

131

Itaque ut tam enorme heterodogma in Scholis caveatur, dicendum cum communi Theologorum & Concil. Toler. VI. & XI. Unionem non factam immediatè in Divinitate Filii, sed in Personalitate, eaque mediante unitam Divinitati, imò licet, inquit, divinitus omnes tres Personæ unirentur Naturæ humanæ, quod non repugnare multis à multis ostenditur, non tamen eo ipso uniendam immediatè Naturam, nec aliter in proposito Concilium Rhemense, quando dicit Naturam Divinam incarnatam esse, sed in Filio, interpretandum venit, idque sufficienter Patres, innuunt per præpositionem in, quâ utuntur in sua confessione, quæ licet non denotet transitum ab extremo realiter distincto, in quo fiat unio immediatè ad aliud extremum realiter distinctum, in quo mediatè, indigat tamen transitionem ab

extremo reali immediato ad extremum reale mediatum alteri extremo immediato realiter identificato in Filio, id est, à filiatione, quæ est terminus immediationis ad unionem, sicque transeuntem ad Essentiam, quæ est terminus mediationis ad illam.

Igitur finaliter liquet Argumenta pro *Scoti* & *Realistarum* sententia hætenus manere non solum inexpugnata, sed & firmitus comprobata. Superiunt apud *Vekenum* duo argumenta ex *Doctore Subtili* formata, unum ab intellectione veri & amore boni, alterum ab intellectione mali, & odio seu non amore mali, sed an ad illa satisfaciatur per suam distinctionem rationis, ad alium locum remitto & ultimatè concludo, primò quod instantia de mediato & immediato Unionis hypostaticæ termino premat, quo ad rem ipsam etiam illos Auctores, qui ad talem, quam concedunt, immediationem salvandam solam ponunt distinctionem rationis, hi enim re ipsa, ut patet consideranti, idem dicunt, quod *Veken.* Secundò ad ostendendam ulterius insufficienciam illius distinctionis per rationem ad sufferenda contradictoria realia in Divinis, huc posse non solum revocari, quæ diximus supra *Controv.* 4. q. 4. n. 87. & seqq. de præcisionibus objectivis in Divinis, sed & quæ afferuntur *Controv.* 8. & 9. & sequentibus & toto *Tomo II.* præsertim parte secundâ per totum, ex quibus apertè, tum ex ratione, cum etiam auctoritate PP. & CC. hætenus dicta, quæ hoc loco sufficiunt, stabilientur.

CONTRO-